

ZGODNJA DANICA.

Katolišk cerkven list.

Danica izhaja vsak petek na celi pol, in velja po pošti za celo leto 4 gld. 20 kr., za pol leta 2 gld. 20 kr., za četrt leta 1 gld. 15 kr. V tiskarnici sprejemana na leto 3 gold. 60 kr., za pol leta 1 gold. 80 kr., za četrt leta 90 kr., ako zadene na ta dan praznik. izide Danica dan poprej.

Tečaj XXIV.

V Ljubljani 24. listopada 1871.

List 47.

Marsikaj o cerkveni umetnosti.

Odperta pisma.

V.

Prijatelj!

Če Ti je drago, se danes pomeniva kaj o ciboriju.

Ciborij (ciborium, pyxis, pyxomelum, arcula) je sv. cerkvena posoda, v kateri se po tabernakeljnih hrani presv. Rešnje Telo za obhajanje zdravih in bolnikov.

V narstarejših časih so hranovali presv. Reš. Telo v dragocene pertiče zagrnjeno, ali pa v posodicah, ki so imele podobo malega zvonika (zato turriculae imenovane). Po veliko krajih pa je bilo v prvih stoletjih shranjeno v srebernem ali zlategem, bogato ozaljšanem votlem golobčku, stoječem na srebernem ali zlategem ploščeku, pateni, ki je za drobne verižice visela nad velikim altarjem, tako da so zamogli golobčka s presv. Reš. Telesom doli potegniti in gori spustiti, kakor današnje svetilnice. Na herbtu pa je imel vratica. Oziraje se na to šego shranjevanja presv. Reš. T. imenuje že Tertulijan cerkev: „nostrae columbae domus.“ Tudi na Jutru so bili v navadi taki golobčki, ker bere se od sv. Bazilija Vel., „da ko je končal sv. daritev, je kruh povzdignil, na tri dele zlomil in en del položil v zlatega goloba, ki je visel nad altarjem.“ Po Nemškem, še bolj po Francoskem je semtertje najti tak golobček; eno podobo kaže Lübke v knjigi „Vorschule.“ Gotovo so kristjanje pri tej naredbi mislili na sv. Duha, s čigar pripomočjo se je Jezus Kristus včlovečil ter zdaj v presv. Zakramentu prebiva. Nad golobčkom je bila navadno razpeta strešica dragocenih pertičev.

Po nekterih drugih krajih pa so imeli shranjeno presv. R. T. v okroglih, šest- in tudi večvoglih pušicah z ravno takim pokrovom, ki so tudi visele pod dragoceno strešico. Bile so večidel pozlačene, lepo ozaljšane, ali pa tudi slonokostene. Časih je tudi golobček v kljunčku nosil tako pušico s presv. R. T.

Ko pa so začeli rabiti stoječe, prenesljive ciborije, zopet, kakor pri kelihih, ločimo ciborije romanskega pa gotiškega zloga. Ciborij romanskega zloga ima okroglo stajalo in deržaj, kupo pa enako votli polkrogli z ravno takim pokrovom. Gotični ciboriji pa so se deržali prvotne oblike malega stolpiča; bili so visoki, ozki, 6 ali 8 voglati, z ravno takim pokrovom in deržajem pa stajalom, in so bili navadno na vse strani krasno ozaljšani z napol vzdignjenimi podobami. Bili so zlati, sreberni, ali kupreni in pozlačeni; časih tudi slonokosteni.

Cerkvene določila zastran ciborijev so:

1. Morajo biti iz terdnega in sv. namenu primerne blaga — zlati ali sreberni in vsaj znotraj pozlačeni, da se ložej zapazijo tudi majčkeni drobci presv.

hostije; tudi čisto gladki in ravni znotraj, da se lahko poberó sv. ostanki. Slonokostene ciborije najdemo do 16. stoletja, pozneje jih je prepovedal zbor sv. obredov, S. R. C.

2. Zastran velikosti velja to, da naj so toliko prostorni, da če ne vsi verniki, se vsaj večidel farmanov ob enem lahko obhaja — tedaj primerni velikosti fare.

3. Kar se oblike tiče, je rečeno, da naj ciborij trdno stoji, gumba ali glavica na deržaju (nodus) naj nima ostrih izrastkov, da ga mašnik zamorejo brez težavnosti trdno deržati, tudi kedar je treba dolgo obhajati; dno bolj ravno kot vdolbljeno, da se tudi spodnje sv. hostije lahko poberó; pokrov naj bo ravno tacega blaga kakor kupa, naj bo piramiden in naj na verhu ima podobo sv. križa, ali pa podobo Zveličarjevo.

Naj Ti opomnim, dragi moj! da imajo po mnogih cerkvah ciborije kar neogernjene, brez plaščeka, pa pravijo: tako je lepše. Cerkev pa plajšček krog ciborija naravnost tirja. Rimski obrednik pravi: „Pyxis ex solida decentique materia eaque munda et suo operculo bene clausa, albo velo cooperta, et quantum res feret, ornata in tabernaculo clave observato.“ In naš ljublj. obrednik na str. 65. ravno tako in z ravno temi besedami ukazuje; ravno tako velé marsiktere sinode in v „Ornat. eccles. c. 27. pag. 49 je brati: „Pro ciborio conficiatur parvum tentoriolum, in modum pallioli, seu parvuli fere pluvialis; in ecclesiis opulentioribus, si non ex tela aurea vel argentea, margaritis et gemmis redimita, ut certe esse deberet, saltem ex serico auro et argento intexto, fimbriis dissolutis et filis aureis immixtis, vel aliis modis ornatis habeatur.“ —

Iz teh citatov tudi vidiva, da se ukazuje ravno bel plajšček in ne drugačen.

4. Za obhajila bolnikov blizo cerkve bi po cerkvenih določilih morali imeti posebne, manjši ciborije, po obliki podobne unim večim v tabernakeljnu, iz ravno tacega blaga, tudi z lepim belim plaščekom, ki bi ga mašnik ogernjeni z belim velumom morali nositi k bolnikom v hišo. Ako se delj gre, se rabijo male pušice v burzah, in naj bi se povsod preskerbelo, da je burza in beli plajšček krog nje res taki, kakor se spodobi k naj svetejšemu Zakramentu, in da so pušice prave oblike in saj čedno pozlačene. Sej mala pušica in čedna burza ne stane, kdo vé koliko!

Ciborij in manjši pušice za prenašanje presv. Reš. Telesa ni da bi morali škof posvetiti, zadosti je, da so blagoslovljeni, kar zamore po šegi v našem ljubljanskem obredniku str. 231. „benedictio tabernaculi seu vasculi pro sacrosancta Eucharistia conservanda“ vsak, ki ima škofijsko privoljenje.

Kar se tiče umivanja in otrenja (purificiranja) ciborijev, velja vse, kar od drugih dragocenih sv. posod,

kakor sva se pomenila v 3. pismu, in zgodi naj se to osnaženje dvakrat ali vsaj enkrat v letu. Zastran pospravljanja ostankov sv. hostij, ki se mora med sv. mašo vselej takrat zgoditi, ko se posveté nove hostije, pa, če tudi obredoslovci več načinov imenujejo, bi bilo vendar želeli, da bi se sploh poprijeli naslednjega načina, pri katerem je narmanj nevarnosti, da bi se zgubil kaki drobci presv. hostije. Sacerdos sumto ss. Sanguine, tenens Pyxidem ad nodum super Calicem, indice dextro colligit particulas in Pyxide dispersas, easque in Calicem mittit; deinde primam purificationem accipit cum Pixide, circumagit vinum intra Pixidem, et, si unâ tantum ablutione Pyxis purificetur, indice tergente, tota ejusdem pars interior abluatur; quo facto indicem abstergit, vinum in Calicem effundit et sumit. Si novae species consecratae mox in Pyxidem ponendae non sint, alteram digitorum ablutionem ad majorem cautelam etiam cum Pyxide accipit; quo casu non ad primam purificationem, sed ad hanc alteram ablutionem Pyxidem cum indice tergit, et circumcirca abluat; et tandem ablutionem in Calicem effundit et sumit. Deinde sumta ablutione extergit prius os, deinde Calicem et postremo Pyxidem.

Da se morajo ostale sv. hostije prej ali med obhajance razdeliti, ali pa povžiti, to se že samo ob sebi ume.

K koncu pa naj z učenim De Herdt rečem, da če bi se utegnili kje zgoditi „acriter reprehendendos esse illos, qui purificant quidem pyxidem, sed nec indice, nec vino, sed solo utuntur Purificatorio: quoniam si in pyxide aliquod fragmentum remanserit, melius est, ut ibi persistat, quam ut purificatio dispergatur cum certo perditionis et profanationis periculo. Tvoj Z.

„Bav-bav — liberalce pobral.“

I.

Taki „bav-bav“ so gospodom „liberalcem“ očetje jezuiti. Ti junaki nove dobe se neznansko bojé pohlevnih očetov v prosti duhovski obleki in so pravi strahopeteži, katerim se prileže strašilka: „Bav-bav... liberalne otroke pobral!“

Da bi jezuitovski red prav v blato pomandrili, so iznašli posebno zvijačo ter liberaluhi ktereга koli kopita vsacega psujejo z „jezuitom“, komur koli hočejo zabavljati, kogar koli sovražijo, kogar natolcevajó, ovajajo. Po „liberalnih“ listih, knjižurah, večih in manjših bukvah povsod naletiš na to neolikano sovražljivost. Ljudje, ki menijo, da kaj vedó, ki veliko judovskih in družih časnikov čitajo, morebiti še sami vvodne členke mogočno pišejo, mislijo, da spis ne bode dober, osoljen, mičen, ako vmés ali saj na zadnje ne bodo dvéh, tréh krepeli na jezuite vergli. Kteri pa hočejo še posebno učeni biti, tisti govore „von dem verderblichen Treiben, von dem im Dunklen schleichenden Orden“ in imajo dokaj enacih žvekaric, kakor so se jih naučili iz besednjaka „olikane čre.“

To pa, ako ne zamerite, da se Vam naravnost pové, osmukani gospodje, to je ravno tako malo „olikano“ in „pošteno“, kakor če Hervat za Kranjcem cévka: „Kranjac, Kranjac!“ ali pa Kranjec za Hervatom. Zmérja in psuje lahko vsak nepočesanec, in taki ste Vi, kateri tudi naj čedniše besede v psovke obračate in po dečaško v naj spoštljivše stanove blato mečete. „Jezuit“ je izpeljano iz prečesnega imena „Jezus“, pred katerim se morajo vse kolena priklanяти — v nebesih, na zemlji in pod zemljo. In komur je „jezuit“ psovka, mu blezo ne bomo krivice storili, ako rečemo, da tudi do prečesnega imena „Jezusa“ spoštovanja nima.

Vsi pomočki so tem ljudém dobri, da bi le razpor spravili v Cerkev samo in ji s tim škodovali, kar koli

je le mogoče. Stara „Presse“ v šupidnem spisu „die Jesuiten und der Weltklerus“ iše zdražbo delati med svetnim duhovstvom in jezuiti, kvasi pa take budalije, da človeka smeh in jeza ob enem lomi. Podpisanega ima spis „kathol. Priester“, pa čuden to „priester“, ki piše, da so se prvi jezuiti rekrutirali iz svetnega duhovstva! Menda ni nikoli bral življenja sv. Ignacija, kako je mladenč pripravljal za red, preden je še sam duhoven bil ter je bila večina pervencev posvečena, ko so bili že od njega izurjeni. Ne manj berlava je terditev, da jezuiti na Nemškem niso hotli učenega svetnega duhovstva, ter so oni krivi, ako ni imela(?) Nemčija pisateljev kake posebne cene iz duhovstva... Čudno modrovanje: goreči učeniki vede in znanja bi sami ne bili hotli učenih ljudi odgojevati! So mar cerkveni redovi kakor nekteri umetniki — nevošljivi in zavidni, ako bi tudi drugi kaj znali?! —

Carigrad.

III.

(Grobiše Ahmedovo. „At-Mejdan.“ — Lisipovi konji. — Džamija Ahmedija; „bajram“, „ramadam“, „movlud“, „božja pot v Meko in kako se vlada praznikov vdeležuje. Zavidnost s Kaabo. — Kaj bi se utegnili naši gizdači od turkov učiti, in kaj bi jim utegnili ondi všeč biti. — Nehoté Križanemu pričevanje dajejo. Spominki: „Teodozije“ in „kačji steber“, pa „zidana piramida.“ — „Seraskierat“, — naj višji stolp v Carigradu. — Sulejmanija in cerkev sv. Evfemije. — Mahomedija na prostoru cerkve „sv. apostelnov.“ — Suženski terg in ostudnost tega barantaštva.)

Zraven Sofijne cerkve je grobiše Ahmeda I z njegovo deržino, ki so bili od brata vsi eno noč pomorjeni, da je sam prišel na prestol, kakor je Napoleon pravil. Poslopje je veliko, vse okinčano z glazurami itd., z zalo kuplo. Znotraj je velikansk mertvaški oder, pokrit s prelepo tančico iz tenke volne, z velikanskimi svečami spredej.

Ob jugu tega spominka je 250 stopinj dolga in 150 široka jezdarnica „At-Mejdan.“ To dirjalnico je bil pričel Septim Sevêr, dodelal pa Konstantin — po podobi vélikega „Cirkus-a“ v Rimu. Obdan je bil At-Mejdan z dvema verstama stebrov in z neštevilnimi marmornimi in bronastimi podobami na njih; med drugimi podobami so bili štirje glasoviti konji Lisipovi, ki so zdaj nad baziliko sv. Marka v Benedkah. Vse nezmérno lepotičje je zginilo, le samo obelisk še stoji, ki je kazal središe prostora, pa kačji steber in „zidana piramida“, o čimur bom nekoliko dalje kaj povedal.

Ob enem voglov At-Mejdana stoji džamija Ahmedija, ki je za sv. Sofijo prvo musulmansko svetišče v Carigradu. Ondi se obhajata z velikim šumom oba praznika „Bajram-a.“ katerih eden dokončuje post Ramazan, pa rojstvo Mohamedovo ali „Movlud“; od onod je odhod na božjo pot v Meko. Pri taci priložnostih se vdeležuje praznovanja tudi vlada s svojim vojaštvom, glasbo itd. in vse je na nogah. Taki odhod na božjo pot in prihod nazaj sem vidil v Jeruzalemu; vsa dolina Josafat in bregovi okrog pod Oljsko goro so bili polni ljudstva, vse je bilo živo, vse pisano. — Ahmedija ima kaj lep in velik prostor ob stranéh, obsajen je z drevjem in silovite kinčarije se vidijo že od zunaj. Ahmed I jo je zidal leta 1610, ima pa 6 minaretov in odzunaj tri lepo zverstene mostovže s stebrovji. Do tistihmal je le sama Kaaba v Meki imela 6 minaretov, in „imam“ ali verski višji služabnik v Meki je menda tako dolgo oporekal, da je Ahmed dal Kaabi zidati še sedmi minaret. Skoz dvor, ki je obdan s stebrovjem iz egiptovskega granita, nad katerim je 40 malih kuplic, se gre v džamijo. Znotraj je štiroglat prostor z umaknjnimi 4 strahovito velikimi in debelimi pili, ki so grabničasto z marmorjem oblečeni, in na njih sloni vélika kupla, ki ima na vse strani polkuple.

Med tem ko sem to strašno veliko poslopje ogledoval, je začel „muezin“ na enem minaretov poldansko molitev klicati, in njemu so na družih peterih minaretih drugi odgovarjali. Moliti svojega Stvarnika to vsako verstvo opominja, tudi naj bolj divjaško. Ko bi kateri naših gizdačev prišel v Carigrad, morebiti bi se od turkov kaj naučil, kar domá zaničuje. Tudi pri nas poldansko zvonilo kliče, da snemi pokrivalo z glave in môli, spoznaj Gospoda svojega Zveličarja pred ljudmi, ako želiš, da bo On tebe spoznal pred nebeškim Očetom. Spoštuj pa tudi hišo Božjo in odkrivaj se mem nje gredé, če si kristjan; če ne, pa pojdi k turkom in te bodo oni naučili po svojem moliti. Undan sem vidil napol-gospoda, ki je šel s svojima malima šterkovcema mem stolne cerkve; toda ne on in ne sinova niso zapazili, da grejo mem cerkvenih vrat ter se ne spomnili, da je sv. Reš. Telo v cerkvi. Kakoršen oče, taki sin. Pred sodbo pa bo oče odgovor dajal za svoje otroke.

Nekaj pa imam vender povedati tudi iz te džamije, kar bi utegnulo celo „štucarjem“ všeč biti.

Ob jutranji strani je majhen, z belim in črnim marmorjem oblokan dvorček z velikim številom studenčkov, in pa vrata, skoz ktere zamore sultan prav do svojega prostora (mastaba) v džamiji na konji prijezdari. Ko bi bilo v cerkev jezdit — ne le sultanu, ampak tudi gizdačem, morebiti bi marsikteri prijezdil vanjo, ki ga tako ni. — Znamenito je, da tudi tukaj štirojne stranske kuple delajo poslopju podobo greškega križa, ter tako turki nehoté s svojim molišem nekako pričevanje dajejo križanemu Zveličarju.

Pred Ahmedovo džamijo je Teodozijejev steber (obelisk), ki je prišel iz Egipta z dvema drugima slavnima stebroma, ako je moj Napoleon vedil prav povedati; eden je v Parizu, eden pa v Rimu. Je pa „monolit“, to je, iz enega samega čoka iz rudečkastega granita, blizo 100 čevljev visok. Opisan je s hieroglifi (egiptovsko pisavo) in drugimi podobami, sovami, skarabeji (nekacimi hrošči itd.) po vsih stranéh.

Prav blizo je tako imenovani „kačji steber“ ali podoba 3 zvitih kač iz brona, katerih glave so pa polomljene. Misli se, da ta blizo 20 čevljev visoki obelisk je tisti, ki je v delfiškem tempelju podpiral Apolonov trinožnik.

Samo „Zidano piramido“ ondi zraven naj še opomnim, ki je neki od Konstantina Porfirogenita, in je bila delj časa s pozlačenimi ploščami pokrita, pozneje pa opuljena, in zdaj že tudi kamnje na kup kima.

Popoldne me je moj Napoleon peljal na veliki prostor, kjer je vojno ministerstvo in druge v to zadevajoče naprave. Imenuje se „Seraskierat“ (vojno ministrovništvo), in se razteza na tretjem štambulskem homcu ter je precej višej gori proti severu od Eski-Seraja. To poslopje je staro sultansko prebivališče (Serajl) zdaj ondi stare, sultanke stanujejo. Več novih vojaških poslopij je brez kake znamenitosti. Naj imenitniši je na tem prostoru stolp, ki je naj više ozidje v Carigradu. Do 200 stopinj je do stražnega mostovža; razgled od tam gori je veličansk na vse kraje. Plača se pri vsih taci napravah navadno (nekoliko bakšiša, ako jih hoče človek ogledati). V steklenasti hišici na okrog je straža zoper ogenj in ob enem mala kavana.

Izmed džamij naj le še nekatere omenim. Sulejmanija, ki jo je zidal Sinan, naj imenitniši turških stavbarjev, od l. 1550 do 1566, je iz gradiva cerkve sv. Evfemije v Kalcedonu. Derži se Sieraskierišča in jemlje z njim vred skor celi tretji homec pod-se. Zraven je grobiše sultana Solimana. Prihodki letni Sulejmanije znašajo 300.000 pijastrov.

Na podertinah stare cerkve ss. apostelnov, zidane od Justinijanove žene Theodore, stoji zdaj Mahomme-

dija ali džamija Mahomeda oroparja in sicer zopet višej, na 4. homcu. Zidana je l. 1471. Z grobišem Mohamedovim in mnogimi drugimi napravami vred jemlje silo velik prostor.

Ob strani jutrovi je bilo teržiše za sužnje, kar je pa zdaj po postavi prepovedan. Vender pri vsih sultanovih prepovedih se vidi še kak čern suženj iz Sudana in Egipta na očitnih tergih po kaci poslopjih, zlasti v Carigradu, kakor piše Izambert. K terženju s Cirkasijaricami in Georginaricami v Top-Hanè, kar sem o drugi priliki omenil, moram tudi to pristaviti, da se godí le še na skrivnem, in turške vradnje mižé k tej hudodelni in ostudni barantiji. Preostudno in vsega milovanja pa je še to, kar sem ravno te dni bral o nekem nesramnem barantanji, po katerem se uboge deklice po Avstriji in Ogerskem z raznimi obljubami in slepili zapeljujejo, da grejo na turško v službo na videz, in na zadnje ne vedé pridejo v sužnost turških haremov! Res je blezo ni gjusobe, da bi se ne slišala v naši „liberalni“ čri!

Egiptovski Jožef.

(Konec.)

Jožef (kralju).

Obé sti sanji enega poména,
Debele krave in polnó klasjé;
Beséda sedem pa, da zdaj blagréna
Se bliža dóba sedemletna že,
V katéri zemlja bó blagoslovljena,
Rodílo bó obilen sad poljé,
Celó še več kot kmetič pričakúje,
Ki pridno ga in skerbno obdelúje.

Ne sam Egipt, vse zemlje poveršnina
Bo rodovitna skozi sedem let,
Obilno žita bó, sočivja, vina,
Napolnjena bo z verhom vsaka klet,
Množíla bó se čudno vsa živina,
Povsodi veselil se bode svet;
Stan sreče bo palača kakor kočé,
Pomanjkanja nikjer ne bo mogoče.

Al plodna leta bodo kmal pretekla,
Prešél bo z njimi ves veseli čas;
Nad svet nadloge bodo se privlekla
In vtihníl vsak radósti bode glas;
Svoj sad vse njive bodejo odrekla,
Lepava miljena bo pusti kras;
Ne bode se sejalo in ne želó,
In vse le-tó bo sedem let terpélo.

To pomenili so snetjavi klási
In suhe krave, ki jih videl si,
Povžil plod dobrih lét se bó počasi
Prav vés —

Kralj.

A kaj po dóbi tej sledí?

Jožef.

Potém prišli pa bodo strašni časi,
Daviti jame lakota ljudi;
Let sedem bo ostró gospodarila;
Ljudí bo mnogo v tamni grob pahníla.

Kralj.

Prečudna, strašna in čez vse resnična
Izlaga tvoja svít modrosti je,
Kot pervič želji moji je prilična,
Je drugič zmožna stiskati sercé;
Kadar približa doba se dotična.

Kaj je storiti, kdo mu to pové?
Al moč bo ljudstva lakote vbriniti,
Mladenič, daj še tó mi naznaniti.

Ker Bog tvoj te obdaril je z bistrostjo,
Te tudi v tem gotovo bo zmodril;
Sicer napolnjen vedno bom z britkostjo,
Prihodnji čas me vedno bo strašil,
Naj Bog napolni še te z učenostjo,
Hvaležno tudi jaz Ga bom slavil,
Naj pride mi po tebi svet in nada,
Da moje ljudstvo se ohrani glada.

Jožef.

Za ljudstvo tvoja skerb je hvale vredna,
Ti vreden biti kralj si in vladár;
Za-tó odzeta skerb ti bode vedna,
Ne bodi tužen, Faraon, nikár!
Spolnila želja se ti bo poslednja,
To skerbel bo veselstva Poglavar,
Vse dobro Bitje, večno-neminljivo;
Poslušaj, kralj, zató me milostljivo!

Ak hočeš svoje ljudstvo varovati,
O kralj! da glad ga strašni ne vmori,
Potreba ti možó je poiskati,
Ki modro naj sedaj že poskerbi,
Da žitnice začnó se koj zidati,
Pa velikanske; zbira naj ljudi,
Da lótiyo se precej tega dela,
Naj razdelé v razločne se kerdela.

Ko vsa poslopja bodo že gotova,
Ko se zidovje dobro presuši,
Naj dalje tudi bode skerb njegova
Da hodi sám krog po deželi vsi,
Koj ko začnó se leta blagoslova
In bo sadú vsega v obilnosti,
Naj zdajci od ljudi ga prekupuje,
Očišča in pa v žitnice speljuje.

Tega naj ne odjenja ponavljati,
Da zadujo je napolnil žitnico;
Del péti vsak naj vabi se prodati,
To v tacih letih bode prav lahkó,
Nobéden naj ne kani se ustavlja;
Rešenja, kralj, edina pot je tó.
Potém še le zalogo bo imela
Za lačne leta tvoja vsa dežela.

Izpolnil sem zdaj, kralj, ti serčne želje,
Razlózil vse natanko, kod in kdaj?
Pa stóri mi zató še ti veselje,

In modrijanov vbijati ne daj!
Naj rešeni na tvoje so povelje,
K deržinam svojim naj gredó nazaj;
Moj Bog, ki danes tebe je zveselil,
Spoznanje zmót mordá jim bo dodelil.

Kralj (navdušeno).

Odpúščam jim, mladenič, vse veselo,
Odpúščam jim iz celega sercá;
Komú pa izročiti bi se smelo,
Da spolni tvoj nasvèt in vse ravná?...
Jaz tebi skerb izročam za deželo,
Ker ti le poln si Božjega duhá;
Nihcé naj tebi ne kljubuje vporno;
Vse moje ljudstvo bodi ti pokorno!

Karkoli boš ti rekel, zapovedal,
Veljalo bo, kot da bi vkalal jaz;
Prestol kraljevi bodem jaz zasédal,
Vkazuj pa ti, povsod veljaj tvoj glas;
Gorjé mu, kdor bi te hudó poglédal!
Zdaj pevci pa, začujte moj ukaz!
Slovesno strune mi sedaj napnite,
Mladenču v slavo pesem zadonite!

Šesti prizor.

(Pevci zapojó slavno pesem. Med petjem
sname kralj perstan s svoje roke ter ga na-
takne Jožefu na perst; obleče ga v kraljevo
tančico in mu obesi zlato verižico krog vratú.)

Pevci (pojó).

Naj čast ti doni, rešitelj svetá!
Tak kličemo iz globine sercá;
Dobrotnik ti naš, pozdravljen nam bod',
Pozdravljen priserčno, naš mili gospod!
Ostani pri nas, čez nas gospoduj,
Mogočno in častno v Egiptu vladuj!
Česčen in slavljen naj bode tvoj Bog!
Ki te je povišal, nas rešil nadlog!
Naj mnogo še lét ti sreča zori,
Naj tvoje sercé se v radosti topi!
Pozdravljen serčno nam bodi vsak čas,
Rešitelj, ki zvesto boš skerbel za nas!

(Pevci umolknejo.)

Kralj (navdušen).

Pozdravljen bodi, Jožef mi častiti,
Rešnik svetá in višji modriján!
Naj vsak se trudi danes te slaviti,
Ki zvésti zove moj se deržavljan;
O daj, rešnik se z nami veseliti,

Ki si v Egipt po milosti poslán!
Naj danes te pozdravlja vsa deržava!

(Vse občinstvo zavpije:)

Rešniku bodi slava! slava! slava!

Kralj (strežajem).

Hitíte, slugi po moj voz bliščeči,
Častno peljíte modrijana vánj;
Povsod odmevaj slave gla: doneči
Učenemu 'zlagavcu mojih sanj;
Slavi naj suženj ga, gospod naj veči,
V deželi združí vse se v časti zanj;
Klicár pred njim pa ljudstvu naj oznanja,
Da vse časti naj ga, se mu poklanja!
(Strežaji urno odidejo.)

Sedmi prizor.

Jožef

(s sklenjenima rokama obrnjen v nébo).

Jehova, o Vladár vsegámogočni,
Nič meni, — Tebi gré nezmerna čast!
Zahvaliti Te vredno meni moč ni;
Moj Bog, Gospod, sercá edina slast!
Doníyo slave naj glasovi ročni,
Zvišujejo neskončno Ti oblast;
Kar koli meni se časti skazuje,
Sercé jo Tebi, o moj Bog, daruje!

Osmi prizor.

Slugi. Kralj.

Slugi.

Preslavni kralj, že voz stoji pripravljen,
Odbrani vraci naj krasnejši so;
Klicár na čelo trumi je postavljen,
Ki klicala rešnikov prihod bo!

Kralj (Jožefu).

Preblagi, pojdi serčno mi pozdravljen,
Obhodi mesta in deželo vso;
Naj v tebi vse rešnika zdaj spoznava
Ter glasno kliče z máno: slava! slava!
(Vsi nazoči ponové:)

Slava! slava!

(Kralj pelje Jožefa proti vozu, pri vratih še
enkrat zadoni:) Slava!
(Zagrinjalo pade.)

Radoslav.

Ogled po Slovenskem in dopist.

Iz Ljubljane. Veselica v katol. Besednici poslednjo nedeljo se je versila prav prijetno. Bilo je toliko častitih obiskalcev, da je bil ves prostor gosto napolnjen in vse je bilo dobre volje. Med prvo in drugo tombolo je gospod M. Močnik prav mično razkladal življenje sv. Elizabete, ker bil je ravno njen praznik v nedeljo. Čez dvé uri je terpelo. Čistih dohodkov bode okoli 30 gl., ki so društvu o pravem času prišli v razno-terih njegovih potrebah.

Tagblatta je to kakor kopriva speklo, da je katoliška Besednica razodela grajo zoper to, ker so ljubljanski mestni očanci Beusta ovenčali s častnim meščanstvom ljubljanskega mesta. Tagblatt to djanje nekako opravičuje s tim, da je Beusta „enoglasno“ počislala „inteligencija“, — in temu nasproti s svoje malo „inte-

lignentne visokosti psuje katoliško družbo z „zvesto stražnico klerikalne skrinje zaveze,“ ktere „priverženstvo so deklet in kuharice.“

Če je to res, od kod neki se pa napolnujejo ljubljanske cerkve ne le ob nedeljah, ampak tudi ob delavnikih? In če je „inteligencija“ tako enoglasno za katoliški Cerkvi sovražljivega Beusta, od kod je poslušavstvo še celo pri nemških pridigah, ker tisti menda vendar katoliški Cerkvi sovražnih ljudi s častnim meščanstvom ne venčajo, kateri v katoliške cerkve k Božji službi hodijo! — Kdo tedaj se šteje k „tagblattovski inteligenciji?“ Po tem takem le samo tisti, kateri katoliški Cerkvi hočejo s tim zausnice dajati, da njene sovražnike in preganjavce za častne meščane volijo!

Čudno je pa tudi, da tagblattarji s takim odber-skovanjem in merdanjem o „deklah in kuharicah“ govoré; so mar pôsli in priprosto ljudstvo manj vredni,

kakor opice ali mérkelce, k katerih zarodu se tagblattarji radi prištevajo?

Lepih ti lastnosti tagblatovske inteligencije! — Vidi se, da v jezi pisavec ni prevdaril, kaj govori; zato tudi v drugem — vvodnem élenku Tagblatt renči, da je joj, in v divjosti zopet „jezuite“ hrusta, kakor vselej, kadar je razdražen.

Šmartno pri Kranji. Zavolj osnove političnega društva sem bil enekrat že vprašan; morda tedaj komu ustrežem, ako najpred naša pravila, 22. julija 1871, št. 4962, od vis. c. kr. dežel. predsedništva poterjena, očitno razglasim in potem še nekoliko opombic pristavim.

Pravila kat.-političnega društva v J.

1. V J. se ustanovi katol.-politično društvo (slov.).
2. Namen temu društvu bodi ta, da budi, uterja in širi katoliško in narodno zavest, da brani katoliške in narodne pravice, ter podpira in pospešuje korist slovenskega ljudstva v cerkvenih in družbinskih razmérih in potrebah; da širi kerščansko omiko ter občno koristne vednosti.

3. Pomočki v ta namen mu bodo ti:

- a) Shajanje udov v društveni sobi k prijaznim pogovorom o raznih rečéh in zadevah.
- b) Časniki in razne knjige, ki bodo v društveni sobi pripravljene udom v poduk in kratek čas.
- c) Razlaganje udom važnih in koristnih reči raznih predmetov.
- d) Sostavljanje in izročevanje prošenj, spomenic, oprek in sklepov ter njih razglaševanje po časnikih.
- e) Priporočanje in podpiranje značajnih katoliških pa narodnih kandidatov za razne zastope ter vedno opazovanje in občenje z izvoljenimi.
- f) Zbori in seje udov, v katerih se bodo obravnavale društvenemu namenu primerne reči, razgovarjalo se o načelih političnih, o družbinskih vprašanjih in narodno-gospodarstvenih, pa tudi o posamesnih vprašanjih, djanskih razmerah in dogodkih, ter se bo sklepalo, kako se ima vesti društvo zastran njih.

4. Ud društva zamore biti razun žensk vsak polnolen, katolišk avstrijan (avstrijsk državljan), katerega sprejme društveni odbor. Kadar odbor sam koga ne sprejme (za kar pa ni nikomur odgovoren), zamore dotični predlog zboru staviti, naj on sklepa o sprejetji, vender vselej v tajnem glasovanji brez razgovorov.

Izdružiti kakega uda ima pravico samo zbor, pa tudi le v tajnem glasovanji.

5. Vsak ud ima pravico, da se smé shajati z družabniki v društveni sobi k prijaznim pomenkom ter ondi pripravljene časnike in knjige brati; dalje se smé vdeleževati vsih društvenih zborov in sej, razgovorov, glasovanj in volitev; zamore tudi staviti predloge in sprejemati naročila pa društvene službe.

6. Dolžnost ima vsak ud to, da po svoji moči podpera in pospešuje društveni namen ter se ravna po pravilih in sklepih društvenih zborov. Kaki stroški društva se bodo plačevali z radovoljnimi doneski udov.

7. Voditelj društvu je odbor devetih udov (ali 5—10 udov, kakor osnovalni odbor sklène, spod 5 pa nad 10 jih ne smé biti po postavi. Pisatelj.), katerega zbor vsako leto na novo voli. Kdor odstopi, se zamore zopet voliti. —

Ta odbor si zmed sebe zbere prvomestnika in zapisnikarja, njihova namestnika ter blagajnika, kjer ima društvo kaj blagajnice ali kase, sicer blagajnika ni treba voliti. Pisatelj.

8. Odbor sklicuje zборе, izvršuje njihove sklepe pa odstopivši daje odgovor od društvenega denarja in premoženja.

Da so odborovi sklepi veljavni, morajo pričujoči biti: prvomestnik in zapisnikar ali njihova namestnika, pa vsaj še trije odborniki, da je večina zbrana; pri manjem odboru je treba za večino manj odbornikov. Pisatelj.

9. Prvomestnik, ali če je ta zaderžan, njegov namestnik, zastopa društvo na zunaj ter podpisuje z zapisnikarjem vred vsa naznanila in opravila v društvenem imenu.

10. Da zbor veljavno sklepa, mora biti pričujoča vsaj polovica vsih djanskih udov. V zboru in odboru pa je treba nadpolovične večine zbranih udov, da sklep obvelja.

11. V razporih, ki nastajajo iz društvene zveze, končno in veljavno razsoja zbor, kateri ima tudi pravico spremeniti pravila ali skleniti, da društvo neha. Premoženje prenehanega društva se oberne, kakor je zbor o njem sklenil.

12. Dokler se društveni odbor po teh pravilih ne zvoli, oskerbuje vsa opravila začasni osnovalni odbor.

Oсноvalni odbor:

I. I. prvomestnik, pa se vsaj 4 odborniki.

Zdaj pa še nekaj opombic.

Na Kranjskem dozdej politična društva še niso bila tako važna kakor drugod, ali kaže se, da bodo kmalo kmalo kervavo potrebna na dve strani: zoper verski in politički liberalizem. Bog daj, da sem kriv prerok! Kdor tedaj želi, da ostane mila nam Slovenija še dalje verna in npravna, pa da si pridobi z drugimi deželami vred tolikanj potrebne politične pravice, ta mora po svoji vesti vse storiti, da se pričnó ona društva vsaj po vsih večih farah na Slovenskem.

Osnova teh društev je zlasti po deželi na kmetih prav lahka. Kdor sprejme naša že poterjena pravila, po katerih se vse zamore v razgovor spraviti od politike do naj osebnih zadev in potreb, se mu ni treba bati, da bi bilo društvo zabranjeno; ko pa je to dovoljeno, potem se vse drugo spotoma pripravlja. O začetku naj se zedini vsaj 5 mož v osnovalni odbor (glej Danica 1870 l. 19 str. 151 št. 3), potem se prepišejo „pravila“ na petih pôlah, na vsaki pôli enkrat, in napravi se prošnja do deželne vlade (na Kranjskem do v. c. kr. dežel. predsedništva) za poterjenje društva. Prošnja mora imeti kolek za 50 kr., vsaka pôla prepisanih pravil pa po 15 kr. (koleka za 1 gld. ni na Kranjskem treba ne za prošnjo, ne za kakov prepis društvenih pravil) in podpisati se mora tudi osnovalni odbor na prošnje in na pole prepisanih društvenih pravil. Vse to se skupaj po pošti pošlje do deželne vlade, od ktere bo prišlo dovoljenje društva vsaj v 3—4 tednih po okraj. glavarstvu. (Glej Danica 1870 l. 20 str. 156.) Ako še dozdej ni ravno dosti udov pristopilo, ker ljudje še niso dosti za namen društva vedili, se lahko zdaj soznanijo z njim in udje pridobivajo, kakor svetuje Danica 1870 l. 15 in dalje v spisu: Slovenci! snujte si katol. slovensko-politična društva.

Sosebno pa opominjam, naj se navadno na kmetih ne stavi gotova vstopnina, ker se ljudje plačevanja naj bolj bojé, ter bi utegnili reč zavolj tega zastati. Stroške za osnovo plačajo narodnjaki in domorodci, potem pa ni ravno toliko stroškov. Soba za društvene zборе in pogovore se dobiva v šoli, mežnariji, farovžu, županiji ali pri kakem drugim človeku, ker le ob nedeljah in praznikih se potrebuje in rabi, ob delavnikih pa redko redko. Časniki zadostujejo sperva že navadni domači, kateri se gotovo že nahajajo v fari in se za nedelje in praznike za društvo ali za kak majhen denar dobivajo. Previdnost pa je potrebna, da se ne naročujejo brezbožni listi v katerem koli jeziku, ker a

tim bi se ravno podirala ena naj glavnih reči, ki se ima dosežati.

Tako odpada naj večji del stroškov, kaki manjši se pa plačujejo, po naših pravilih, iz radovoljnih doneskov udov ali družih dobrotnikov. Glejte! kako lahko se vstanovljajo politična društva; toraj na noge Gorenci, Notranjci in Dolenci, pa sploh še vsi zaspani Slovenci! — Urno pišite pravila in brez pomude vlagajte prošnje za poterdjenje društva, do novega leta 1872 imamo lahko kakih 100 novih društev na Slovenskem. Pomozi Bog!

V. Lah, kaplan.

Iz Gorice. — Čeravno se dostikrat vidi, kako se seljan blizu mesta prebivajoč naleze mestnega strupa, da ga dvojna hudoba — mestna in domača — vklenjenega ima; vendar Slovenci, kakor v drugih krajih, tudi okoli Gorice verski katoliški duh krepko ohranijo. To kažejo tudi z olepševanjem Božjih vež. Nedavno je verla Danica v tem že nekaj omenila, danes naj blagovoljno oznani posebej od cerkve sv. Jožefa v Vertojbi, podružnici šempeterske fare pri Gorici. Ondotni vikarij v. č. g. Fr. Mozetič, že od poprejšnjih lét znan zaradi marsikake občeokoristne naprave, je skerb in goreč tudi za cerkveno lepoto in vzel je na zadevno delo moža, ki ni mojsterskaza, ampak pravi umetnik. Kliče se Tomaž Seljak na Bukovem, cirkniške dekanije. Kot malar, kipar in pozlačevavec je zmalal v omenjeni cerkvi umiranje sv. Jožefa, brezmadežno spočetje Matere Božje in sv. Alojzija. Štiri kipe je izsekal, namreč žalosti Mater Božje, sv. Silvestra, dva kerubina; na dalje je kuplo s štirimi stebri lepo marmoriral in pozlatil, zmalal tablice križevega pota in njih okvirje okinčal in pozlatil, zmalal tudi na mokrem apnu (presnem) na stropu v osrednji cerkve Jožefov bég z Jezusom in Marijo v Egipt, v presbiteriji 4 evangeliste in sv. Duha, in ves prezbiterij marmoriral. Imenovani umetnik je priporočila in hvale vreden.

Pelinovec.

Nesramno potuhnjenstvo laži-liberalcev. Ves svet vé, da laži-liberalci so rudečkarstvo izgnjezdili, pestovali in zredili — ravno s hujskanjem zoper katoliško Cerkev: laži-liberalci so očetje rudečkarjev. In zdaj, ko vidijo, kaj so si nakopali, ko čutijo, da so v nevarnosti njih cekini in tolarji, njih lepe poslopja, fabrike, prodajalnice, magacini, zdaj — kaj počenjajo hinavci? Zopet so „ultramontanci“, to je katoličani krivi!! Severonemška „Allgemeinerica“, sovražljiva regovilka ob času vesoljnega zbora, vpije, kako — češ — se „ultramontani in komunisti“ čedalje bolj zedinjajo, in gaga o černih in rudečih internacionalcih, po katerih da naj maha belgiško prosto časništvo. Ti nesrečni slepci bodo še v peklenski ječi kričali, da so jim ultramontanci krivi njih pogubljenja, če si tudi jih ravno „ultramontanci“ vedno svaré, da naj Bogú služijo in ne mamonu, s Cerkvijo derže in ne z njenimi sovražniki, kar jih bo tako gotovo nesrečne storilo, kakor je amen v Očenašu, ako svarilni glas preslišijo.

V Warnsdorfu je imelo pred strelišnico službo Božjo nekaj malo tistih „altkatolikov“ ali novolutarnarjev, o katerih tudi kak tagblatt rad prav ljubeznjivo zine. Izobčeni Nittel je pridigal, pobožno (?) občinstvo s klobukom na glavi, s pipko ali pa smodko v zobéh je poslušalo, in zamoglo se je od strani viditi, kako so ti mili „verniki“ opravljali še druge — potrebe. Po opravi se je obmolil Oče naš, češena Marija, pela se pesem, in na večer je bil ples in pojedinja. Kdor hoče k tej veri pristopiti, plača samo 20 soldov. — Kaj se vam zdi, ali niso res modri liberaluhi nove šege, ki vse ob enem tako lahko opravijo?!

„In jeder Hinsicht empfehlenswerthe Bücher,“ pravi „vradni list“ in jih gorko priporoča. — So pa take vmés, da „ženska oseba, ki jih bere, se mora in mora spačiti; ne vé, zakaj niso prepovedane“ — nam je rekel nedavno čisto zanesljiv gospod od vradnije... Zakaj se to dopuša? Od kod tedaj se spaka in spačenost priporoča in razširja? Kterim staršem je tedaj mar za čednost otrok, naj pazijo, kaj beró njih sinovi in hčere.

Farizejstvo. Ljudje, ki napihnjeno zasramujejo relikvije (svetinje) svetnikov, priporočajo zdaj Humboldtov kožuh za „relikvijo“ (eine interessante Reliquie).

Na svetu se vse spreminja. Svoje dni o sejmihi mali niso imeli šole, ker se je bilo bati, da bi jih véliki ne pohodili in vozovi ne povozili; na sv. Elizabete sejim pa véliki šolci niso imeli šole, mali pa.... Zakaj tako? Blezo zató, ker se bojé, da bi veliki velikih ne pohodili?!

Ta jih je pa splačal! V neki kerčmi srednjega mestica na deželi na Kranjskem pride kmet in najde med drugimi nekaj gospodov-liberalcev. Po svoji navadi začno siti treburharji neslano zabavljati čez vero, da človek nima duše, in kar še sicer neumnega in brezbožnega vedó. — Veste kaj? reče kmet: Če je pa taka, potlej tudi mene do Vas nič več ne briga! Zakaj bi terpel, da bi Vi moji višji ali kaj čez-me bili? Gledal bom Vas s poti spraviti; sej po smerti se mi tako nič ni bati, in tukaj bom že kako gledal, da ne bo kdo zvedil...

To so berkasti dedci debelo gledali v svoji zadregi, ko jih je kmet z zdravo pametjo tako pri korenini prijel in preklestil z njih lastnim orožjem. — Le bati se ne liberaluha; vsak z malo zdrave pameti ga lahko v kozji rog vžene; sej pameti tako veliko nima, sicer bi ne govoril tako neslano.

Razgled po svetu.

Na Dunaju je nedavno okrožni šolski svet obravnaval predloge zastran šolske pobožnosti. Kdo je stavil predlog za te šolske pobožnosti? Jud Prixa. Po tej predlagi naj se v šoli opravlja taka skupna molitev, katero zamorejo moliti pred šolo in po šoli otroci vsake vere! Otroci 4. razreda naj gredo po enkrat na teden k sv. maši, samo o veliki noči naj se peljejo k spovedi. Otroci v ljuških šolah ni da bi mógli iti k procesiji sv. Rešnjega Telesa. Biti pri službi Božji ob nedeljah in praznikih najjenja itd. Predlogi judovi so sprejeti s tem popravkom, da molitve po katekizmihi in šolskih bukvah naj se zberó ter naj se glasuje, ktere se sprejmó; staršem bodi na voljo, če hočejo otroke pod vodstvom kateketovim pustiti k procesiji, — enako na voljo staršem in veroznanskim učiteljem nagibati otroke, da ob nedeljah in praznikih hodijo v cerkev. — Da ti je nezmerne dobrote in svobodoljubnosti tega okrožnega sveta!... Kako nedolžno so se védli liberalci takrat, ko so se nove šolske postavbe kovalé in so katoličani oporekali med drugim zoper to, da se cerkveno nadzorstvo odstranjuje. „Sej za vero ni prašanje; za to ostane skerb cerkvi in duhovnom, kakor poprej. Kdo neki vam misli v vero se vtikati, — kdo jo jemati? Duhovni lastnega verstva bodo mladino učili in vodili po cerkvenih postavah. Le samo učiteljem se hoče veljava dati v oziru do duhovstva. Ko bi res kaki učitelj otroke motil, se zamore veroučitelj pritožiti pri okrajnem, in deželnem šolskem svetu; — bodo že duhovni v tem svetu potegnili se za pravice Cerkve“ itd. Tacih in enacih izgovorov je bilo brez števila. Zdaj se pa vidi, kako deleč utegne po teh postavah priti, da celo jud o sv. maši, spovedi, procesiji šolskih otrok predloge stavi, in okrajni šolski sveti delajo tako vertoglavne sklepe v

naj svetejših cerkvenih in verskih zadevah, kakor so ravno imenovani!

Slaboglasen, le preveč znan doktor je v ravno tako slaboglasnem govoru ob svojem času modroval, kako je šola cerkvenemu nadzorstvu v sedanji dobi odrasla, kakor da bi res dandanašnji ljudje že s padovansko doktorsko diplomo na svet prišli! Izverstni list za mladino na Dunaju, „Bund“, naznanuje, koliko škoda zamore na daljno in obširno terpeti mladina pod „liberalnim“ nadzorom. Neki „„velik““ pedagog si je izmislil časnik na svetlo dajati — Cerkvi sovražljiv časnik, in razširjati ga s pomočjo šolskih otrok. Ta veliki (?) pedagog je s svojimi umazanimi lističi pa šel poprej v liberalni učiteljski shod, ondi je vsim učiteljem priporočil, naj ta stud v šolah razširjajo. In tako se godi. Že po poti beró otročaji novice „Selbstmord aus Liebe“, „spöttische Bemerkungen über den Glauben und das Priesterthum“ itd.

„Bund“ sklepa z besedami:

„Kdor pa pohujša koga malih, kteri v mé verujejo, njemu bi bilo bolje, da bi se mu mlinski kamen na vrat obesil in se potopil v globočino morja.“

Avstrijsko. Fric Beust je mertev in pokopan, pravi „Unità“, pokopan z obiskovanji, pokloni, s čislavnimi pismi, s častnimi meščanstvi, ter tudi z ljublj. vmés. Toda naj koga spremlja tudi svetla g. Doberletova oprava, pokopan je le. Samo prepozno se je to zgodilo, ali prav za prav, naj bi bil njegov pokop zadosti enkrat tam gori na Saksonske; zakaj pripravljali se je na pokop v Avstriji od 30. okt. 1866 do 8. nov. 1871.

Julij Andraš, ki mu naslédva, je rojen v Zemlinu 18. sušca 1823; študiral je, popotval, kakor njegov oče Karol. L. 1847 je bil v Zemlinu izvoljen za poslanca in skazal se je govornika. Zagnal se je pa 1848 z dušo in s telesom v rogovilstvo ter stopil na čelo črne vojske zemlinske. Ko je l. 1849 madjarska narodna vlada morala umakniti se v Debrecin, je bil Andraš poslan v Carigrad. Po premaganem rovarstvu je šel v Pariz ter živel na Francoskem in Angleškem do l. 1857; po oklicanem pomilostenji se je vernil na Ogersko. L. 1860 je bil voljen v ogerski državni zbor, se je obernal k Deakovcem ter bil izvoljen podpredsednik. Po vstanovljenem dvalizmu je bil Andraš ministerski predsednik l. 1867, in prvo delo, k kteremu si je močno prizadeval, je bilo kronanje avstrijskega cesarja v Pešti 8. jun. 1867, kar pa Beust s centralisti in vstavoverneži ni privčil Čehom, če tudi je cesar ne le ogerski, ampak tudi češki kralj, in zato se je poravnava razderla. Andraš je emancipiral (svobodil) jude na Ogerskem in „Unità“ meni: ako ne pojde papeža zopet na prestol posaditi, pa saj ne bode pomoči dajal njegovim sovražnikom; in potem ko je jude na Ogerskem emancipiral, si bo k manjšemu saj prizadeval, da katoličani na Laškem in po svetu, in enako rimski papež ne ostanejo sužnji Janeza Lanza. — To pa bomo še le vidili. —

Laško. Dedni kraljevič Humbert je bil v Rimu od konca junija do začetka avgusta, s čimur ni dosegel nič, razun da so Rimljani spoznali še bolj njegovo in njegove žene nečimernost ter vidili plese in komedije v Kvirinalu, kjer se je poprej molilo. In za to je dedni kraljevič iz državne kase vlekkel po petdeset tisuč lir na mesec, skupaj 300.000 lir. Tako se dežela žuli in góli za tako prazno zadegovanje! — Tako dela „inteligencija“ liberalne dobe na stroške ubozih terpinov, tista inteligencija, ki tudi ministre v zvezde kuje, potem ko so več lét narodom in sv. veri kvar delali! Ni čudo, da Bog dopušča ter ji rudečkarji na pete stopajo, — pa vse lahko da le še bodo, zakaj dosti ljudi se ne zmodri, dokler njim in njih otrokom želodec ne kruli. Inteligencija, ki vero in Boga psuje, je ljulika. In

na poslednje bode Bog le „pšenico spravil v žitnice, ljuliko bode žgal z neugasljivim ognjem.“ Se vé, da ni vsa inteligencija taka, ampak le tista, ki se z luciferjem vojskuje zoper Boga in njegovega Maziljenca.

V Padvi so rudečkarji v dveh sakristijah petroleja razlili in zažgali, to je, v preslavni stolni cerkvi sv. Antona in pa sv. Benedikta. Goreče olje v stoljni cerkvi je iz sakristije teklo v kerstno kapelo, vendar pa ugasnilo, ker ni živeža našlo. Pri sv. Benediktu so vojaki ogenj pogasili, pa zakristija je pogorela. — Taka groza pogoriš pa se sliši od vsih strani, če tudi se ne vé, kaj in koliko so rudečkarji požgali. Ti naj veči človeški sovražniki, ki jih je laži-liberalizem pestoval in zredil, so povsod potaknjeni, kakor je čutiti. Dokler so ti požigavci le zoper klostre in duhovne kričali, je bilo vse lepo in dobro in prav sladko so se v pesti smejali liberalci; zdaj pa ko naj bogatejši poslopja strahoviti ogenj objema, začenja tudi site in neverske skopuhe skrbeti, zlasti ker bodo tudi zavarovanja malo izdale, ako se godé take strahovitosti, kakor v Čikagi. —

Od kdaj pa rudeči tatovi, roparji in požigavci nimajo teh naj večih hudobij več za prehudi greh? ... Odkar so veliki gospodje začeli krasti in ropati, odkar je papež v sužnosti.

Francosko in Laško. Francija pošlje za poslanca novi Italiji necega g. Goularda. Ne mara, se je njegov prednik Choiseul naveličal te vpremsane službe? S kakošnim očesom Thiers gleda „novo Italijo“, bode zdaj še bolj pokazal s tim, če Goulard pojde k pričetju novega laškega parlamenta v Rim ali ne, ki se ima zgoditi 27. tega mesca. — Zanimivo je, kar „Frusta“ v Rimu naznanuje iz Florencije o Viktor-Emanuelu in ministru Sella tu. Pregovarjal je Sella kralja s prav priljubljenimi in kaj dobro stlačenimi besedami, da naj gre v Rim s prestolnim ogovorom zbor pričet. Kralj ga prav poterpežljivo in pohlevno posluša nekaj časa, potem pa pravi: „Vi mi nikoli družega ne govorite, kakor od davkov, davšin, taks, vojnih doklad, oropanja mnihov, nun in cerkev, in od razdjanj velikih naprav v Rimu,“ nato popade stol, ga terdo na tla buti, da se razleti in ves razdražen zakliče: „Ne! v Rim ne grem; meni je več do mojega prestola in do moje deržine!“ — Misliti se dá, kako je Sella pri tacih reznih in določnih besedah odletel in gledal se zgubiti... Recimo, da bi bila ta zgodbica resnična, kar je sicer podobno „Poštenoviču“, pa vendar nekoliko dvomljivo, je pri vsem tem verjetno, da Viktor Emanuel pojde v Rim, če tudi s težkim srcem, ker gotovo mu ni neznano, kakošne strašne smerti so o vsakem času umirali peklivci in preganjavci papežev.

Ni pa čudo, da je kralj zarežal nad Sellatom za stran „davkov,“ zakaj naštel mu je letos Sella, da za leto 1872 bode primanjkljaja za veliko čez 27 milijonov lir, vsi izdajki pa zneso 1.223,872.095 lir in 20 centezimov, to je: ena milijarda, dve sto tri in dvajset milijonov, osem sto dva in sedemdeset tisuč, pet in devetdeset lir in dvajset stotičev. K temu je Sella priznal, da pograbljenno cerkveno premoženje je že šlo v dim! — Tako se godi državam, ko jih dobijo frajmavrarji v roke! Če tudi še toliko pograbiijo, nič ne zaleže njih trebuhu, ki je enak peklenskemu žrelu. Pa so vendar nekteri dosti burlavi, da govoré o sreči, o svobodi, o zedinjenji italijanskega ljudstva! Pač da. Speštaj vse ljudi v eno godljo, ko si jih vse kervi ožulil, njih duha in njih vero v sužnost vklenil; pravo reč si jim storil! — Kaj se je neki Italijanom pogrešalo do edinosti? Ali jim je Avstrija, napolitanski kralj, papež kaj kerčil?.. Za edino pregreho, za edino hudodelstvo, za edine nezmérne davke so pač pridobili; v vsem drugem nič ne.

Francosko. Omeniti moramo adresu 46 francoskih poslancev, ki jo je zložil Belcastel. Podpisali so jo v Verzalju 16. kim. in naznanili v nji papežu, da se v vsem podveržejo vatikanskemu cerkvenemu zboru. Pravijo tudi, da francoska vlada naj stanovito dela nasproti laškemu posilstvu, in to po svojih diplomatih. Zavezujejo se podpisani vselej in povsod z vso serčnostjo uma in volje odbijati rogovilstvo, ker punt je največji sovražnik Cerkve in človeškega naroda. Sv. Oče so v odgovoru 5. vinotoka pohvalili podpisane (kterim jih je bilo pa pozneje še več pristopilo), kako prav so to storili, ker pri tako težavnem opravilu niso pozabili najprej oči obrniti na Boga in so spoznali, da jim je pričeiti z vterjevanjem božjih in cerkvenih pravic. Terpljenje vaše (strahovitost vojska in zlasti razdjanje v Parizu), pravijo sv. Oče, so bile sad spačenih naukov, kateri so slabili vero, vedo in čednost pokazili. Hvalijo nadalje njih gorečnost za pravice sv. Cerkve in upajo, da bode večino njih tovaršev navdajala enaka misel za blagor Cerkve in države. Za to sv. Oče k Bogu molijo, ker otenje Francije in vsega sveta vidijo le v tem, da se narodi povernejo k veri, resnici in pravici.

Iz Carigrada se je papežev poslanec Franchi povernil 1. listopada. V saboto poprej je bil pred sultanom, kateri se je z njim kaj prijazno poslovil in mu izročil lastnoročno pismo do papeža z dražimi darovi vred, ter hvalil za darove iz Rima mu poslane. Veliko število duhovnov in imenitnih gospodov iz vseh katoliških obredov je poslanca spremilo do parobroda. Dobil je poslanec od visoke Porte pismo, v katerem se razodeva, da po vsem cesarstvu hoče Porta cerkvenim občinam pustiti polno svobodo v vravnavi cerkvenih zadev; le samo za deželsko vpravljanje si priderjuje pravico dajati svoje naredbe. Vlada ne bode terpela, da bi se posvetne oblasti vtikale v cerkvene opravila in begale cerkveno svobodo in samostojnost. O poslanstvu sv. Sedeža govori pismo z velikim spoštovanjem. Tako je poslanec Franchi po šestmesečnem delu svoje poslanje dopolnil. Bog daj, da bi tudi turške vradnje spolnovale, kar je pisano.

V Rimu se je odmenila bivši hanoveranska kraljica prestopiti v katoliško Cerkev. „Voce della Verità“ v Rimu terdi, da je to gotovo, če tudi nekteri časniki tajé. —

Švicarskega poslansca, pravijo, ne bo pri pričetji laškega parlamenta v Rimu.

„Riforma“ v Rimu je 14. listop. opomnila ministra Lanza; da v kratkem se bo po papeževih okrajinah molilo: Oremus pro Pontifice et Rege nostro Pio (Molimo za našega Papeža in Kralja Pija.) Janez Lanza je zato dal sakristije preiskovati. „Unità“ torej kliče: „Oh pri kolikih mašah bodo policijski opravniki!“

V Genevi na Švicarskem je 13. t. m. zbučal strašen ogenj; 16. je naznanovala „Unità“, da še zmiraj gori. Geneva je eno glavnih rudečkarških gnjezd, in državni ondodni svet ravno tako sovraži katoličane, kakor „internacionalce“ ljubi in boža. 22. oktobra je dopustil rudečkarško procesijo z rudečimi zastavami; 27. okt. pa je prepovedal katoličanom procesijo s križem zvečičarja Jezusa Kristusa. To mesto se baha s svobodo, pa napada svobodo katoličanov. Uboga Geneva je hitro dosegla sad za svojo brambo hudobnežev.

Ministrov zopet išejo, odkar je Hohenvart odstopil, pa je slaba letina zanje. Bil je Kellersperg že v versti, pa spet je odletel, in zdaj imenujejo Adolfa Auersperga, deželnega glavarja na Solnograškem, da zbira nove popečitelje. Razodel je te dni svoje osnove pred kacimi 20 vstavoverci, in med njimi so bili možje, po katerih katoličanom in Slovenom že davno po ušesih zvoní, ka-

kor: Dr. Giskra, dr. Stremajer, dr. Herbst, jud Kuranda. Kakošen je razgernjeni program, ni še znano. Da bi se Bog že usmilil in poslal luč v te brezna in temote!

Iz Ljubljane. V Pragi so se 21. tega mesca sošli poslanci, ki so za Hohenwartove politične načela. Za Kranjsko je prevzel blagovoljno to poslanstvo dr. Kosta in telegram iz Prage naznanja „Novicam“, da je shod velikansk, poslancev 34, iz Moravije, Avstrije, Predarlškega, Tirolov, Kranjskega, Štajarskega; iz Galicije je dr. Smolka. Obširne in temeljite so razprave, soglasje popolno dozda.

K občnemu zboru kmetijske družbe 22. t. m. se je bilo sošlo veliko udov, zlasti tudi z duhovskega stanú. Med orodjem je posebno znamenit ročni mlin, s katerim en sam človek zamore precej mernikov žita na dan smleti in dela se naj lepši moka; veljá 90 gld. Med čebelarskimi panovi je bil med drugim posebno priporočen od odbora panj č. g. župnika Šumperja na Koroškem.

V Ljubnem je bil od 5. do 12. t. m. sv. misijon, ki se je skazal kakor pravi blagor za duhovnijo. Ljudje so razodevali veliko gorečnost in so zdaj kaj zadovoljni in hvaležni preč. gosp. duhovnemu pastirju, da jim je naklonil to dobroto. Okoli 1500 je bilo obhajanih in do malega vsi so se vdeležili. Še po sklepu v nedeljo opoldne so do sedmih zvečer spovedovali in takrat se je poslednjič še obhajalo. Misijonski križ z napisom: Reši dušo! je postavljen v cerkvi.

Duhovske spremembe.

V goriški nadškofiji. V. č. g. Jož. Grusovin, duh. vodja in spovednik čč. gg. Uršulinaric, je postal papežev kamernik z naslovom „monsignore“; v. č. g. Fr. Zangerle, župnik v Marijanu; č. g. Iv. Traversa gre v Teržič; č. g. Val. Brezavsčik, duh. pomočnik in učitelj v Št Peter pri Soči. Č. g. Ant. Franzot ostane v Kaprivi. Č. g. Vinc. de Savorgnani gre v Ajelo; č. g. Tomaž Ruter je postal kapl. v Šempasu; č. g. Ant. Concion pa kateket glavne šole v Gradiški. — V pokoj sta šla čč. gg.: župnik Iv. Falzari, in vikarij Ant. Lumbar. — Umerl je č. g. Iv. Hoban, vikarij na Ternovem. R. I. P.!

V ljubljanski škofiji. Č. g. Bartol Baltazar, fajm. pri sv. Joštu, je dobil faro v Dolenji vasi, in una je razpisana 20. nov.

V teržaški škofiji. Čast. g. Dominik Vidalli, novoposv., gre za duh. pomoč. v Isolo. — Prestavljeni so: za čč. gg. duh. pomočnike: Jan. Pošega iz Isole v Oporto (Portale); Jan. Mahnič iz Oporta v Buzet; Božić Depiera iz Draguča v Žmin za kapelana sv. Kirina; Matevž Markič iz Truš v Draguč; Edv. Grosman iz Šmarija v Truške.

Dobrotni darovi.

Za sv. Očeta. Iz zapuščine rajnce M. L. 1 sr. tol. s prošnjo: „Sv. Oče, zdihnite k Boga, naj blagovolji podeliti rajnci večni mir in pokoj, ter večno veselje sv. nebes! Amen!“ — Od nekoga, ki je že v večnosti, 2 gl. — Srednja vas v Bohinu. 15 gl. — „Viktor-Emanvela (cekin za 20 fr.) sv. Očetu.“

Za afrik. mis. Iz Rov 2 gl. 62 kr.

Za čč. oo. Trapiste v Banjaluki. S št. Jošta 15 gl. za ss. maše. — Iz dobrotne roke 10 gl.

Popravek. V g. kan. Urhovem govoru popr. lista na str. 369 naj se bere: „Cerkvena zgodovina pravi, da so v 16. (namesto v 14.) stoletji“ itd.